

Г.І. СІРОКЛИН, викладач-методист Хомуцького ветзоотехнікуму ПДАА

ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКА НЕПЛІДНОСТІ ШЛЯХОМ ФАРМАКОТЕРАПІЇ

Відтворення стада є одним із вирішальних факторів ефективного, рентабельного ведення тваринництва. Аналіз роботи з відтворення тварин у молочному скотарстві свідчить про наявність серйозних проблем у цій галузі.

У структурі факторів, які впливають на недоотримання телят, понад 33% становить подовжений сервіс-період, особливо у високомолочних тварин, понад 16% – захворювання матки та яєчників, понад 12% – вибуття з різних причин тільних корів, близько 6-7% – аборти і мертвонароджені.

У середньому по Україні внаслідок перегулів на одне запліднення витрачається близько 5,2 спермодози.

Метою лікування є збереження здоров'я, продуктивності та відтворювальної здатності хворої тварини. Терапія має бути лише комплексною й логічно обґрунтованою, а при складанні схеми лікування слід враховувати всі її принципи: фізіологічність, комплексність, активність, єдність і цілісність організму, єдність організму й довкілля, економічну доцільність лікування й профілактичність.

Одне з основних правил, яким має керуватися фахівець ветеринарної медицини, – проведення лікування в найбільш ранній період розвитку захворювання, коли ще не настали глибокі структурні зміни у хворому органі. Адже що більш поверхневими будуть морфологічні зміни в шарах матки, то швидше відбудеться морфологічне одужання (яке настає пізніше клінічного одужання), а відтак у тварини швидше відновиться статевая циклічність.

Перед початком лікування слід поліпшити умови годівлі й утримання (єдність організму з довкіллям), ввести в раціон легкоперетравні корми з високим вмістом протеїну, вітамінів і мінеральних речовин.

Слід зауважити, що сучасна терапія післяродового метриту – це здебільшого антибіотикотерапія пролонгованими препаратами, які вводяться парентераль-

но. В той же час місцевому осередку запалення приділяють зовсім мало уваги. Випускається не так уже й багато ефективних антимікробних препаратів, здатних не лише ефективно зупинити мікробну активацію, але й надалі ефективно вплинути на готовність морфоструктур ендометрію до наступної вагітності.

Основні постулати лікування корів, хворих на метрит:

- нормалізація обміну речовин в організмі (корекція метаболічного ацидозу, амонійного токсикозу, гіпоксичного стану тканин матки);

- нормалізація гормонального дисбалансу для підвищення нервово-м'язового тону біометрію, відновлення й підсилення скоротливої функції матки;

- звільнення порожнини матки від ексудату, що містить продукти розпаду тканин, мікроби і токсини;

- відновлення трофіки в ураженому органі;

- підвищення захисних сил організму (корекція енергетичного імунного дефіциту);

- пригнічення життєдіяльності мікрофлори;

- відновлення структури і функції матки.

Для нормалізації обмінних процесів і підвищення захисних сил організму внутрішньовенно вводять 20 мл 40% розчину глюкози і 100 мл 10% кальцію хлориду. При тяжкому перебігу метриту до схеми лікування додають кофеїн, кордіамін, сульфокамфокаїн.

Нормалізація гормонального дисбалансу та звільнення порожнини матки від патологічного ексудату може здійснюватися препаратами з таких фармакологічних груп:

- препарати рослинного походження (ерготал, ергометрин, ерготамін, сферо-

фізину бензоат, бревіколіну гідрохлорид, спориш звичайний, грицики звичайні, деревій, кора калини, рутвиця орликолиста, коріння перстачу білого, листя кропиви, трава нагідок);

- естрогенні препарати (фолікули, естрадіолу бензоат, синестрол, діетилстильбестрол, діетилстильбестролу пропіонат, естрофан, броваестрофан, естуфалан);

- препарати задньої частки гіпофіза (окситоцин);

- ваготропні препарати (прозерин).

Для звільнення порожнини матки при відсутності болючості також можна використовувати ректальний масаж.

Не менш важливим є відновлення трофіки в ураженому органі. В такому випадку застосовують терапію, яка регулює нервово-трофічні функції. Під цим методом розуміють використання лікарських речовин для ліквідації патологічного процесу шляхом впливу на нервову систему. Застосування місцево знеболюючих препаратів, особливо новокаїну, в боротьбі з хворобами є найбільш фізіологічним методом патогенетичної терапії, оскільки максимально залучаються захисні властивості самого організму.

При цьому застосовують такі різновиди новокаїнових блокад: блокада за Фатеевим; надниркова новокаїнова блокада за Морозом та Мартиновим; блокада паравертебральних і промежнинних нервів за Магдою; блокада тазових нервів за Ноздрачовим; підсакральна за Мироном тощо.

Вітамінотерапія є одним із різновидів замісної терапії, що забезпечує поповнення життєво необхідних речовин, які виробляються в організмі або надходять разом з кормом. Вітаміни беруть участь в усіх біохімічних процесах метаболізму білків, жирів, вуглеводів, забезпечують окиснення й відновлення, карбоксилування та декарбоксилування, синтез амінокислот, пластичних та енергетичних

речовин. Основна біологічна роль – активізація каталізу ферментних систем. З цією метою використовують полівітамінні комплекси – тривіт, тетравіт, тривітамін, зоовіт, які містять жиророзчинні вітаміни А, D, Е, що впливають на загоєння та епітелізацію слизових оболонок статевих органів.

Адаптогенотерапія є одним із різновидів терапії, що регулює трофіку організму й належить до патогенетичної терапії. Найбільш поширений адаптоген, застосовуваний при метритах, – екстракт елеутерококу. Останній нормалізує метаболізм, знімає вплив стресорів, підвищує опірність організму, впливає на кровотворення й статеві залози (гонадотропна дія).

Тканинна терапія є різновидом неспецифічної стимулювальної терапії, яка полягає в регуляції реактивності хворого організму через імунну, нервову та ендокринну системи. Ґрунтується на введенні в організм препаратів, виготовлених шляхом консервування тваринних і рослинних тканин. Основною діючою речовиною є біогенний стимулятор, який утворюється в результаті біологічних процесів, що сприяють адаптації тканин до нових умов. Це насамперед тканинний препарат печінки, РБС, ербісол, екстракт алое, екстракт плаценти, ПДЕ (плацента денатурована емульгована), ФІБС, скловидне тіло, гумізоль, біосед, пелюїдодистилат, натрію гумат.

Молозивотерапія (лактотерапія) є різновидом неспецифічної стимулювальної протейнотерапії, яка полягає в парентеральному застосуванні молозива чи молока.

Для відновлення структури і функції матки використовують олійні розчини вітамінів або антисептичні препарати на основі риб'ячого жиру. Такі засоби є досить ефективним способом нормалізації морфоструктури ендометрію, що приводить до підвищення відтворювальної функції корів, які перехворіли на післяродовий метрит.

У сучасному асортименті аплікаційних засобів на основі лікарської рослинної сировини важливого значення набувають екстракційні мазі та олії. Ці препарати (наприклад, олія обліпихи,

шипшини, каротинової; олійний розчин хлорофіліпту, мазь із нагідок лікарських, біогель з прополісом, крем-емульсія прополісу тощо) при місцевих аплікаціях на слизові оболонки виявляють високу протизапальну, ранозагоєвальну й регенеративну дію. Такі рослини, як ромашка, череда, нагідки, шипшина, обліпиха, суниця, горобина тощо, містять каротиноїди, що є провітамінами ретинолів (вітаміну А). Основними показаннями до зовнішнього застосування олій, які містять каротиноїди й ретинол, є запальні захворювання слизових оболонок, особливо ерозивно-виразкові враження внутрішніх статевих органів.

Для профілактики післяродових ускладнень особливо велике значення має рух тварин під час вагітності та після родів. Коровам необхідний моціон майже до останнього дня вагітності; він позитивно впливає на перебіг родів та післяродового періоду. Помилкою деяких господарств є те, що за 10–15 днів до родів та в післяродовий період корів у родильному відділенні залишають без моціону.

Профілактика післяродових ускладнень починається вже під час родів, а її основою є другий етап акушерської диспансеризації.

СПИСОК

ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології** / [В.А. Яблонський, С.П. Хомин, Г.М. Калиновський та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
- Гришко Д.С.** Колостропрофілактика та комплексна патогенетична терапія післяпологової субінволюції матки у корів: автореф. дис. ... канд. вет. наук: спец. 16.00.07 «Ветеринарне акушерство і біотехнологія відтворення» / Д.С. Гришко. – Х., 1995. – 24 с.
- Гришко Д.С.** Лекції з ветеринарного акушерства / Д.С. Гришко. – Х.: Прапор, 2003. – 398 с.
- Іванченко М.М.** Порівняльна оцінка методів ранньої профілактичної терапії післяпологових захворювань у корів: автореф. дис. ... канд. вет. наук: спец. 16.00.07 «Ветеринарне акушерство та біотехнологія» / М.М. Іванченко. – Х., 1998. – 17 с.
- Косенко М.В.** Диспансеризація в системі профілактики неплідності і контролю відтворної функції сільськогосподарських тварин / М.В. Косенко. – К.: Урожай, 1995. – 230 с.
- Краєвський А.** Природні фактори та технологічні прийоми профілактики акушерських хвороб у корів / А. Краєвський, Б. Поліщук // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 5. – С. 30–31.
- Кузьмич Р.Г.** Влияние сократительной функции матки на послеродовый эндометрит у коров / Р.Г. Кузьмич // Ветеринария. – 2000. – № 2. – С. 37–38.
- Любецький В.Й.** До етіопатогенезу післяродового ендометриту у корів / В.Й. Любецький // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 6. – С. 20–22.
- Любецький В.Й.** Акушерська і гінекологічна диспансеризація у системі відтворення великої рогатої худоби / В.Й. Любецький, О.В. Сібілева, О.А. Жук // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету. – 2006. – Вип. 41. – С. 137–142.
- Любецький В.Й.** Перебіг післяродового періоду у корів голштинської породи за умов уведення в раціон вітамінно-мінеральної добавки «Баланс» / В.Й. Любецький, Ю.В. Жук, М.М. Михайлюк, В.М. Лозовий // Тези доповідей конф. наук.-педагог. працівників, наук. співроб. та аспірантів навч.-наукового ін-ту вет. мед. якості і безпеки продукції тваринництва. – К., 2008. – С. 44–45.
- Любецький В.Й.** Післяродовий метрит у корів (клініко-експериментальні дані): автореф. дис. ... докт. вет. наук: спец. 16.00.07 «Ветеринарне акушерство і біотехнологія відтворення» / В.Й. Любецький. – К., 1998. – 36 с.
- Любецький В.Й.** Профілактика, діагностика і лікування післяродового метриту у корів. Методичні рекомендації / В.Й. Любецький. – К., 1998. – 25 с.
- Мироліубов М.Г.** Лечение коров с гнойно-катаральным эндометритом / М.Г. Мироліубов, О.Н. Преображенский // Ветеринария. – 1998. – № 3. – С. 39–42.
- Недвиг О.** Статева циклічність і заплідненість корів при різних методах впливу на фолікуло- і лютеогенез після родів / О. Недвиг // Ветеринарна медицина України. – 2003. – № 2. – С. 31–32.
- Яблонський В.А.** Біотехнологія відтворення тварин / В.А. Яблонський. – К.: Арістей, 2005. – 296 с. ☉

Одержано 5.02.2015